

УДК 378.141

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi56.576>Сотер М. В.,
orcid.org/0000-0002-4626-0137

ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТТЯ)

На основі аналізу передових досліджень теоретично узагальнено особливості іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей на початку ХХІ століття.

Актуальність порушеної проблеми зумовлена тим, що процеси модернізації вищої освіти України, її входження в європейський та світовий освітні простори важко реалізувати без істотного підвищення якості іншомовної підготовки магістрів, зокрема й технічних закладів вищої освіти.

Новизна дослідження полягає в тому, що у статті теоретично узагальнено особливості іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей, а саме: вступ на основі єдиного вступного іспиту з іноземних мов (ЄВІ) з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти з метою врівноваження рівня володіння мовою здобувачів освіти (рівень В1–В2); наявність широкого спектру дисциплін для іншомовної підготовки магістрів, зокрема таких як «Ділова іноземна мова», «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова (англійська) для наукових публікацій», «Наукова іноземна мова», «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації (англійська)», «Практичний курс іноземної мови для наукової комунікації (англійська)», «Універсальні компетенції для успішної кар'єри», «Англійська мова для наукового спілкування», «Етика ділового та професійного спілкування» та інші; посилення практичного компоненту іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей; наступність і неперервність іншомовної освіти здобувачів технічних спеціальностей; часткове залучення на магістерських програмах інтегрованого навчання спеціальності та іноземної мови, яке ґрунтується на вивченні фахових дисциплін у нерозривній єдності з опануванням іноземної мови й залученні внутрішньодисциплінарних та міждисциплінарних зв'язків; розширення можливостей навчання упродовж життя, постійного самовдосконалення та саморозвитку; вивчення фахових дисциплін іноземною мовою. У результаті проведеного дослідження теоретично узагальнено особливості іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей.

Ключові слова: магістри технічних спеціальностей; іншомовна підготовка; інженерно-технічна підготовка; технічні заклади вищої освіти України; Загальні європейські рекомендації з мовної освіти; інтегроване навчання спеціальності й іноземної мови.

Постановка проблеми. Стрімке зростання міжнародної співпраці на початку ХХІ століття, а також процесів переходу до глобального інформаційного суспільства, інтенсифікації науково-технічного прогресу й автоматизації виробництва акцентують поряд із потребою висококваліфікованої загальнопрофесійної підготовки майбутніх інженерно-технічних кадрів на невідкладній потребі їх іншомовної підготовки як такої, що дозволить їм швидко й легко інтегруватися в сучасний швидкозмінний світ. Іншомовна підготовка є невід'ємним універсальним інструментом для налагодження комунікативної взаємодії в різних сферах діяльності, включаючи професійну. Зважаючи на це можемо констатувати, що іншомовна компетентність інженерно-технічного фахівця є тим ключем, який дозволяє розкрити власний потенціал, відкрити нові можливості до співпраці, установлення й розвитку професійних високопродуктивних контактів з інтернаціональними партнерами, обміну фаховою інформацією між спеціалістами, компетентного й оперативного налагодження поставлених професійних

завдань через залучення й імплементацію міжнародного досвіду, розширює освітні можливості *навчання впродовж життя*, безперервне самовдосконалення та саморозвиток тощо [11, с. 141].

Сьогочасні тенденції іншомовної підготовки фахівців у вищих технічних навчальних закладах України мають насамперед сконцентруватись на побудові такої системи підготовки інженерних кадрів, яка б базувалася на студентоцентризмі, відкритості, інтерактивності, гнучкості, прозорості, мобільності, адаптивності, конкурентоздатності, практичній спрямованості та інтеграції на всіх рівнях вищої освіти, зокрема й другому (магістерському) рівні, що у перспективі збільшить шанси майбутньому фахівцю освоїтися в сучасних мінливих умовах праці. З огляду на це, на початку XXI століття всі поставлені вимоги актуалізують потребу зміщення акцентів на оволодіння іноземною мовою магістрів технічних спеціальностей.

Аналіз досліджень. Різні питання щодо іншомовної підготовки магістрів досліджують Т. Бондар, Дж. Бонсес (J. R. Bonces), Ф. Гуд (P. Hood), К. Далтон-Паффер (C. Dalton-Puffer), С. Дарн (S. Darn), М. Дуеньяс (M. Duenas), Д. Койл (D. Coyle), Д. Марш (D. Marsh), О. Мейєр (O. Meyer), О. Зеленська, З. Корнева, О. Манютіна, Н. Микитенко, С. Ніколаєва, О. Тарнопольський, Р. Віземес (R. Wiesemes), Е. Харроп (E. Harrop) та ін.

Мета статті: на основі вивчення сучасних передових досліджень розкрити особливості іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей на початку XXI століття.

Виклад основного матеріалу. Нині, як відзначає О. Зеленська, іноземна мова є невід’ємним компонентом фахової діяльності через те, що академічна та трудова мобільність, єдині міжнародні освітні стандарти, колективна професійна та науково-дослідна співпраця передбачають володіння нею [6, с. 94]. Іншомовна підготовка у XXI столітті відіграє невід’ємну роль у підготовці магістрів технічних спеціальностей для виступів на міжнародних конференціях, семінарах, круглих столах, презентаціях, форумах як в Україні, так і за кордоном, для можливості студентського обміну тощо.

Варто відзначити, що вступ осіб на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра відбувається на основі єдиного вступного іспиту з іноземних мов (ЄВІ) з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (рівень B1–B2) [1]. Програма вступного випробування була затверджена наказом Міністерства освіти і науки № 411 від 28 березня 2019 року [9]. Змістова наповненість завдань для проведення контролю якості сформованості іншомовної комунікативної компетентності стандартизовано і систематизовано за видами і формами завдань. Об’єктами оцінювання й аналізу є мовленнєва компетентність у **читанні**, а також мовні, **лексичні та граматичні компетентності**. Сутність тестових завдань полягає в залученні автентичних взірців стандартизованого мовлення, прийнятого у країнах, мову яких вивчають, урахувавши сфери спілкування і тематики текстів. Зміст єдиного вступного іспиту включає досить широкий та багатоаспектний спектр сфер спілкування і тематики текстів для читання та використання мови: особистісну (взаємовідносини у родині і колективі, дружба, дозвілля та інші), публічну (історія, література, кіно, театр, подорожі, екскурсії, традиції, звичаї, свята, харчування, покупки, природа, спорт, передові технології, науково-технічний прогрес, видатні діячі й науковці та інші), освітню (освіта, навчання, виховання, освітні заклади та інші), професійну тощо.

К. Галацин, А. Фещук зазначають, що запровадження вступних іспитів з іноземної мови на переважну більшість спеціальностей бакалаврського рівня та обов’язковий єдиний вступний іспит під час вступу до магістратури є тим чинником, що стимулює вивчення іноземних мов. Більше того, вчені зазначають, що впровадження ступеневої освіти в Україні сприяє підвищенню рівня іншомовної комунікації, зокрема набуттю мовних знань і мовленнєвих компетентностей, потрібних для ефективного спілкування в академічному науковому просторі. У зв’язку з тим, що другий (магістерський) рівень вищої освіти зосереджений на підготовці фахівців не лише до професійної, а й наукової

діяльності, з'являється потреба активізувати процес формування готовності і здатності до іншомовної комунікації в академічному просторі [4, с. 58].

У English for Specific Purposes (ESP) National Curriculum for Universities акцентується увага на тому, що оскільки вступний рівень здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем має складати B2 (Незалежний користувач), він забезпечує їх незалежну комунікативну компетенцію для успішної ефективної взаємодії в академічному та професійному середовищі. Разом із тим зазначається, що університети можуть самостійно визначати вектор розвитку у студентів магістратури компетенції з іноземної мови, що має свої характерні особливості відповідно до їх спеціалізації. Такий рівень професійної підготовки має інтегрувати мовні вміння зі змістом конкретної спеціалізації, що можна втілити через спільне викладання фахівцями з мови й викладачами професійно орієнтованих дисциплін спеціально розроблених університетських курсів. В умовах стрімкого зростання різного роду міжнародної академічної мобільності за сприяння Болонського процесу цільовий рівень C1 студентів магістерського рівня відкриває широкі перспективи для вітчизняних закладів вищої освіти, зокрема щодо їх приєднання до європейського простору вищої освіти як рівноправних і міцних партнерів, а також реалізацію українських університетів як міжнародних освітніх центрів [1, с. 4].

Нині магістерська програма іншомовної підготовки здобувачів технічних спеціальностей пропонує широкий спектр дисциплін, як-от «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації (англійська)», «Практичний курс іноземної мови для наукової комунікації (англійська)» (Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»); «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова для науково-технічної діяльності», «Фахова іноземна мова» (Національний університет «Львівська політехніка»); «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова для IT фахівців» «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» (Харківський національний університет радіотехніки); «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» (Херсонський національний технічний університет); «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» (Державний університет «Житомирська політехніка»); «Іноземна мова для професійної діяльності (англійська/німецька /французька)» (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»); «Іноземна мова наукового спілкування», «Іноземна мова професійного спілкування» (Центральноукраїнський національний технічний університет); «Ділова іноземна мова» (Вінницький національний технічний університет); «Ділова іноземна мова» (Національний лісотехнічний університет України); «Англійська мова для наукового спілкування», «Практикум з іншомовного наукового спілкування» (Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова); «Ділова іноземна мова» (Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»); «Іноземна мова», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Ділова іноземна мова» (Одеський національний технологічний університет) (табл. 1) тощо.

Усі вони орієнтуються на різні аспекти іншомовної підготовки – такі як академічна та професійно-ситуативна комунікація; науково-технічна література зі спеціальності; анотування й реферування наукових текстів; участь в обговоренні, дискусії та дебатах; академічне іншомовне письмо, формування соціокультурної компетенції щодо України та країн, мова яких вивчається; наукова конференція, підготовка усної доповіді й представлення презентацій тощо. Вони свідчать про посилення практичного компоненту іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей. Більшість із представлених технічними закладами вищої освіти дисциплін з іншомовної підготовки мають однаковий обсяг (3 кредити ECTS, 90 годин) і належать до розряду обов'язкових. Також є вищі, які включають іноземну мову до кола вибіркових дисциплін. У здобувачів освіти майже немає вибору між вивченням іноземних мов у системі підготовки фахівців інженерно-технічних спеціальностей – представлена тільки англійська мова.

Таблиця 1

Інформація про іншомовну підготовку здобувачів технічних спеціальностей у вишах України

№	Назва дисципліни	Кількість годин
1	2	3
<i>Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»</i>		
1.	Практичний курс іноземної мови для наукової комунікації. Частина 1 (англійська)	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
2.	Практичний курс іноземної мови для наукової комунікації. Частина 2 (англійська)	1.5 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 45 год. (обов'язкова)
3.	Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації (англійська)	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
<i>Національний університет «Львівська політехніка»</i>		
1.	Іноземна мова за професійним спрямуванням	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова/вибіркова)
2.	Іноземна мова для науково-технічної діяльності	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
3.	Фахова іноземна мова	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
<i>Харківський національний університет радіотехніки</i>		
1.	Ділова іноземна мова	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (вибіркова)
2.	Іноземна мова для ІТ фахівців	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
3.	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (вибіркова)
<i>Херсонський національний технічний університет</i>		
1.	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
<i>Державний університет «Житомирська політехніка»</i>		
1.	Іноземна мова за професійним спрямуванням	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. / 4 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 120 год. (обов'язкова)
<i>Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»</i>		
1.	Іноземна мова для професійної діяльності (англійська/німецька /французька)	6 кредитів (ECTS). Загальний обсяг – 180 год. (обов'язкова)
<i>Центральноукраїнський національний технічний університет</i>		
1.	Іноземна мова професійного спілкування	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
2.	Іноземна мова наукового спілкування	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
3.	Іноземна мова наукового спілкування	4 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 120 год. (обов'язкова)
<i>Вінницький національний технічний університет</i>		
1.	Ділова іноземна мова	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)
<i>Національний лісотехнічний університет України</i>		
1.	Ділова іноземна мова	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)/ 3,5 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 105 год. (обов'язкова)

Продовження табл. 1

1	2	3
<i>Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова</i>		
1.	Англійська мова для наукового спілкування	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (вибіркова)
2.	Практикум з іншомовного наукового спілкування	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (вибіркова)
<i>Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»</i>		
1.	Ділова іноземна мова	4 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 120 год. (обов'язкова)
<i>Одеський національний технологічний університет</i>		
1.	Іноземна мова за професійним спрямуванням	3,5 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 105 год. (обов'язкова)
2.	Ділова та професійна мова	5 кредитів (ECTS). Загальний обсяг – 150 год. (обов'язкова)
3.	Іноземна мова	3 кредити (ECTS). Загальний обсяг – 90 год. (обов'язкова)

О. Зеленська констатує, що змістова тематика курсу навчання ділової іноземної мови здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти в нинішніх умовах нової освітньої парадигми, міжнародної політичної, економічної, культурної співпраці має сприяти формуванню компетенції іншомовного ділового спілкування на міждисциплінарній основі, що є багатоаспектним поняттям, яке включає комунікативну, психологічну, інформаційну, культурологічну, соціальну та професійну компетенції, що охоплює низку інших компетенцій, які є взаємозалежними та доповнюють одна одну. Такий підхід забезпечує реалізацію результативної іншомовної комунікації в діловій, професійній, культурній та соціальній сферах, інакше кажучи – уміння вільно спілкуватися в реальних життєвих та професійних ситуаціях, та є вагомою частиною їх загальної професійної компетентності [6, с. 97]. Відтак можемо констатувати, що іншомовна підготовка магістрів технічних спеціальностей дозволяє розширити можливості навчання впродовж життя, постійного самовдосконалення та саморозвитку.

Т. Бондар наголошує на важливості формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти важливості шанобливого, поважного ставлення до різноманітності, мультикультурності, здібності працювати в міжнародному контексті через навчальний курс «Іноземна мова за професійним спрямуванням», у змісті якого враховано характерні ознаки діяльності в умовах полікультурного простору. Іноземна мова, на думку вченої, призначена гарантувати продуктивний діалог культур, взаєморозуміння, навчити результативно взаємодіяти з партнерами через виховання терпимості й поваги до культурної різноманітності партнерів по комунікації [3, с. 197-198].

С. Гедз до найбільш нагальних завдань, що стоять перед сучасною українською вищою школою у ході професійного навчання студентів-магістрів, відносить потребу досягнення ними такого рівня їх науково-фахової підготовки, який дозволив би виробити уміння самостійного, аналітичного, креативного мислення для ухвалення ефективних рішень як у типових, так і у нестандартних ситуаціях, які можуть виникати під час виконання різного роду фахових завдань, уміння працювати з англійською науковою літературою, описувати і представляти результати власних наукових пошуків, мати відповідні знання та сформовані навички для презентації англійською мовою підсумків наукових розвідок на різних заходах, демонструючи при цьому вільне володіння навичками монологічного мовлення з наукової проблеми, а також уміння брати участь у наукових дискусіях англійською мовою [5, с. 281].

О. Зеленська відзначає, що іноземна мова дозволяє реалізувати такі цілі, як практичну (оволодіння мовою задля професійної та ділової комунікації); освітню (збільшення загальної культури, здобуття предметних і міжпредметних знань, здобуття різних умінь і навичок); виховну (формування наукового світогляду, відповідальності, моралі, толерантності особистості майбутнього фахівця); розвивальну (розвиток інтелектуальної, мотиваційної та емоційної сфер особистості, формування самосвідомості та особистісної рефлексії) [6, с. 94].

К. Галацин, А. Фещук наголошують, що магістри технічних спеціальностей усвідомлено обирають дисципліну «Практичний курс іншомовного наукового спілкування» через те, що розуміють, що сучасні, інноваційні наукові дослідження повною мірою можливі лише за умови використання досягнень, зокрема й зарубіжних учених, які представлені, як правило, англійською мовою, і саме тому володіння нею є обов'язковою (невід'ємною) професійною компетенцією. Це, на думку вчених, є важливим мотиватором набуття знань і навичок іншомовного наукового спілкування [4, с. 60].

Окрім дисциплін, що безпосередньо пов'язані з опануванням іноземних мов й забезпечують іншомовну підготовку магістрів технічних спеціальностей, ще одним засобом такої підготовки є вивчення фахових дисциплін іноземною мовою, що сприяє підвищенню мотивації як до вивчення іноземної мови, так і до професії. Разом із тим, як зазначається в дослідженні R. Bolaito & R. Vest «Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови: Проект «Англійська мова для університетів» (2017 року), попри національну політику, яка дозволяє викладати фахові дисципліни англійською мовою в університетах, цей процес реалізується досить пасивно [2, с. 79], викладання англійською мовою імплементується в освітній процес не достатньо, здебільшого лише як ініціатива окремих факультетів чи інститутів чи викладачів [там само, с. 86]. З. Корнева також акцентує на недостатній кількості годин, що відводяться на оволодіння іноземною мовою [7, с. 12].

Також учені наголошують, що стратегія щодо викладання фахових дисциплін англійською мовою має включати вичерпну аргументацію щодо викладання спеціалізованих предметів англійською мовою, обґрунтування їх фінансової підтримки з узгодженими цілями для кожного університету та департаменту/факультету [2, с. 92]. Дослідники пропонують збільшити контактні години для реалізації вимог за шкалою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, що дозволить викладачам створити сприятливі умови для підвищення мовного рівня здобувачів освіти. За твердженнями Р. Болайто, Р. Вест, Міністерство та заклади освіти мають привести контактні години відповідно до рекомендацій Міністерства щодо переходу від одного рівня за шкалою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти до іншого [там само, с. 101].

Таблиця 2

**Кількість контактних годин, що необхідні для переходу
від одного мовного рівня до іншого (A2 до C1)
за шкалою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти**

Цільовий рівень	A2	B1	B2	C1
Початковий рівень				
A1	200 годин	400 годин	600 годин	850 годин
A2	.	200 годин	400 годин	650 годин
B1	.	.	200 годин	450 годин
B2	.	.	.	250 годин

Джерело: [2, с. 101].

Усі зазначені пропозиції, що потребують нагальних кроків щодо перегляду усталеної системи викладання англійської мови у технічних закладах вищої освіти України, внесено для відповідних корективів.

Ще одним засобом навчання мови іншомовної підготовки є впровадження через зміст спеціальних дисциплін, так звана змістовно-мовна інтеграція у навчанні, інтеграція вивчення іноземної мови та фахових дисциплін (Content and Language Integrated Learning). Б. Тарнопольський вказує, що занурення у фахову тематику має відбуватися поступово, що сприятиме підняттю цього рівня до V курсу, що «у цей останній рік навчання стає можливим повне іншомовне занурення, яке проводиться без усяких побоювань щодо можливого виходу за межі реальної мовної підготовки студентів» [12, с. 26]. Учений указує, що суттєвою перевагою такого навчання є те, що «в інтегрованому навчанні фактично не можна розділити навчання мови й навчання майбутньої спеціальності. У результаті ІМ перетворюється на майже фахову дисципліну з усіма безумовними позитивними наслідками, які з такого перетворення випливають» [12, с. 26]. Під час реалізації завдань інтегрованого навчання відбувається нерозривне й гармонійне взаємопроникнення окремих найбільш суттєвих і важливих питань із різних фахових навчальних дисциплін, що дозволяє забезпечити наступність і неперервність іншомовної освіти. Імплементация його в освітній процес закладу вищої освіти дає якісно новий результат щодо комплексного усвідомлення власної професійної діяльності.

Висновки. Аналіз передових наукових розробок і праць дослідників [1–12] дозволив теоретично узагальнити та схарактеризувати особливості іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей на початку XXI століття:

- вступ на основі єдиного вступного іспиту з іноземних мов (ЄВІ) з урахуванням Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти з метою врівноваження рівня володіння мовою здобувачів освіти (рівень B1-B2);
- наявність широкого спектру дисциплін для іншомовної підготовки магістрів, зокрема «Практичний курс іноземної мови для ділової комунікації (англійська)», «Практичний курс іноземної мови для наукової комунікації (англійська)», «Англійська мова для наукового спілкування», «Етика ділового та професійного спілкування», «Ділова іноземна мова», «Ділова та професійна мова», «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова (англійська) для наукових публікацій», «Наукова іноземна мова» та інші;
- посилення практичного компоненту іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей;
- наступність і неперервність іншомовної освіти здобувачів технічних спеціальностей;
- часткове залучення в магістерських програмах інтегрованого навчання спеціальності та іноземної мови, яке ґрунтується на вивченні фахових дисциплін у нерозривній єдності з опануванням іноземної мови й залученні внутрішньодисциплінарних і міждисциплінарних зв'язків;
- підвищення мотивації як до вивчення іноземної мови, так і до професії;
- розширення можливостей навчання впродовж життя, постійного самовдосконалення та саморозвитку;
- вивчення фахових дисциплін іноземною мовою.

Подальші наукові дослідження можуть бути присвячені вивченню інноваційних методів і підходів до іншомовної підготовки магістрів технічних спеціальностей, що ґрунтуються на взаємодії здобувачів освіти та сприяють моделюванню майбутньої фахової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бакаєва Г., Борисенко О., Зуєнок І., Іваніщева В., Клименко Л., Козимирська Т., Кострицька С., Скрипник Т., Тодорова Н., Ходцева А. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Київ: Ленвіт, 2005. 119 с. URL: https://im.nmu.org.ua/ua/library/national_esp_curriculum.pdf
2. Болайто Р., Вест Р. Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови: Проєкт «Англійська мова для університетів». Київ: Видавництво Сталь, 2017. 154 с.
3. Бондар Т. Особливості змісту дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» другого (магістерського) рівня вищої освіти педагогічного профілю. *Науковий вісник Львотної академії. Серія: Педагогічні науки*, 2020. Випуск 8. С. 197–202.
4. Галацин К., Фещук А. Мотивація магістрів технічних спеціальностей до оволодіння іншомовною науковою комунікацією. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*, Вип. 4, ч. 1, 2021. С. 57–63.
5. Гедз С. Ф. Розвиток навичок англійської мови спілкування в студентів-магістрів у закладах вищої освіти. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: літні диспути: тези доп. III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 11–12 серпня 2021 р. Дніпро, Україна, 2021. С. 281–282.*
6. Зеленська О. Компоненти компетенції іншомовного ділового спілкування як важливої частини професійної підготовки магістрів у нелітвістичній магістратурі. *Молодий вчений*, 2019. № 5.1 (69.1). С. 94–97.
7. Корнева З. Сучасний стан навчання англійської мови технічного спрямування у закладах вищої освіти. *Іноземні мови*. 2019. № 2 (98). С. 10–17.
8. Ніколаєва С. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
9. Про затвердження Програми вступного випробування. Наказ МОН № 411 від 28.03.2019 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64228/#google_vignette
10. Soter M., Slyusarenko N. Basic requirements for foreign language training in technical higher education institutions. *Education in the 21st Century*. 2023. No. 9 (1). Pp. 136–144. URL: <https://doi.org/10.46991/ai.2023.1.136>
11. Сотер М. Провідні напрями інтенсифікації оволодіння іноземною мовою студентами інженерно-технічних спеціальностей. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2021. Випуск 47. С. 140–145.*
12. Тарнопольський О. Навчання через зміст, змістовно-мовна інтеграція та іншомовне занурення у викладанні іноземних мов для професійних цілей у немовних вищах. *Іноземні мови*. 2011. № 3 (67). С. 23–27.

References:

1. Bakaieva, H., Borysenko, O., Zuienok, I., Ivanishcheva, V., Klymenko, L., Kozymyrska, T., Kostrytska, S., Skrypnyk, T., Todorova, N., & Khodtseva, A. (2005). *Prohrama z anhliiskoi movy dlia profesiinoho spilkuvannia* [English for Specific Purposes (ESP)]. Kyiv: Lenvit. Retrieved from https://im.nmu.org.ua/ua/library/national_esp_curriculum.pdf [in Ukrainian].
2. Bolaito, R., & Vest, R. (2017). Internatsionalizatsiia ukrainskykh universytetiv u rozrizi anhliiskoi movy: Proekt «Anhliiska mova dlia universytetiv» [Internationalization of Ukrainian universities in the context of English: Project "English for Universities"]. Kyiv: Stal [in Ukrainian].
3. Bondar, T. I. (2020). Osoblyvosti zmistu dystsypliny «Anhliiska mova za profesiinym spriamuvanniam» druhoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity pedahohichnoho profilu [English for Specific Purposes Course Content for the Second (Master's) Level Students at Teacher Training Universities]. *Scientific Bulletin of Flight Academy. Section: Pedagogical Sciences*, 8, 197–202 [in Ukrainian].
4. Halatsyn, K. O., & Feshchuk, A. M. (2021). Motyvatsiia mahistriv tekhnichnykh spetsialnostei do ovolodinnia inshomovnoiu naukovoiu komunikatsiieiu [Motivation of master's degree students of technical specialties for mastering foreign language scientific communication]. *Academic studies. Section: Pedagogy*, 4 (1), 57–63 [in Ukrainian].
5. Hedz, S. F. (2021). Rozvytok navychok anhломovnoho spilkuvannia v studentiv-mahistriv u zakladakh vyshchoi osvity [Development of English communication skills in master's degree

- students in higher education institutions], *Intehratsiia osvity, nauky ta biznesu v suchasnomu seredovyshchi: litni dysputy*, tezy dop. III Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii [Integration of education, science and business in the modern environment: summer debates: Abstracts of Papers of the 3rd International Scientific and Practical Internet Conference]. Dnipro [in Ukrainian].
6. Zelenska, O. P. (2019). Komponenty kompetentsii inshomovnoho dilovoho spilkuvannia yak vazhlyvoi chastyny profesiinoi pidhotovky mahistriv u nelinhvistychnii mahistraturi [Competence components of foreign language business communication as an important part of masters' professional training in non-linguistic master's degree]. *Young scientist*, 5.1 (69.1), 94–97 [in Ukrainian].
  7. Kornieva, Z. (2019). Suchasnyi stan navchannia anhliiskoi movy tekhnichnoho spriamuvannia u zakladakh vyshchoi osvity [The current state of teaching English for technical purposes in higher education]. *Inozemni movy*, 2 (98), 10–17 [in Ukrainian].
  8. Nikolaieva, S. (Ed.). (2003). *Zahalnoevropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia* [Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment]. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
  9. About the approval of University Entrance Exams. Order of the Ministry of Education and Culture, No. 411 dated March 28, 2019. Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64228/#google_vignette [in Ukrainian].
  10. Soter, M., & Slyusarenko, N. (2023). Basic requirements for foreign language training in technical higher education institutions. *Education in the 21st Century*, 9 (1), 136–144. Retrieved from <https://doi.org/10.46991/ai.2023.1.136> [in English].
  11. Soter, M. (2021). Providni napriamy intensyfikatsii ovolodinnia inozemnoiu movoiu studentamy inzhenerno-tekhnichnykh spetsialnostei [Directions of intensification of foreign language learning by students of engineering and technical specialties]. *Pedagogical almanac*, 47, 140–145 [in Ukrainian].
  12. Tarnopolskyi, O. (2011). Navchannia cherez zmist, zmistovno-movna intehratsiia ta inshomovne zanurennia u vykladanni inozemnykh mov dlia profesiinykh tsilei u nemovnykh vyshakh [Content Based Instruction, Content and Language Integrated Learning and Foreign Language Immersion in foreign language teaching for specific purposes at nonlinguistic educational institutions]. *Foreign languages*, 3 (67), 23–27 [in Ukrainian].

Soter M. V.,

orcid.org/0000-0002-4626-0137

FEATURES OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF MASTER'S DEGREE STUDENTS OF TECHNICAL SPECIALTIES (THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY)

The aim of the article is to represent features of foreign language training of master's degree students of technical specialties at the beginning of the XXI century based on the analysis of contemporary research.

The actuality of the problem has been established by the fact that the modernization of higher education, its entry into the European and world educational space is not possible without a significant increase in the quality of foreign language training of master's degree students, in particular, technical specialties.

The novelty of the research lies in the fact that the article characterises features of foreign language training of master's degree students of technical specialties, namely: admission based on the Unified Entrance Exam in foreign languages taking into account the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment in order to balance the level of language proficiency of students (level B1-B2); availability of a wide range of disciplines for foreign language training of master's degree students, in particular: "Business Foreign Language", "English for Scientific Communication", "English for Specific Purposes", "Practical Foreign Language Course for Business Communication (English)", "Practical Foreign Language Course for Scientific Communication (English)", "Universal Competencies for Career Success", "English for scientific communication", "Ethics of business and professional communication" and others; strengthening the practical component of foreign language training of master's degree students of technical specialties; continuity and succession of foreign language training of master's degree students of technical specialties; partial involvement

in master's programs of the Content and Language Integrated Learning, which is based on the study of professional (special) disciplines in inseparable unity with foreign language mastering, the implementation of intra-disciplinary and interdisciplinary links; expanding lifelong learning opportunities, continuous self-improvement and self-development; the study of professional (special) disciplines in foreign languages. As a result of the conducted research, the features of foreign language training of master's degree students of technical specialties have been summarized.

Key words: master's degree students of technical specialties; foreign language training; engineering and technical training; technical higher education institutions of Ukraine; Common European Framework of Reference for Languages; the Content and Language Integrated Learning.

Дата надходження статті: 23.02.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Рускуліс А. В.